

УДК 305

Трубнік Тетяна Євгеніївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри статистики, інформаційно-аналітичних систем і демографії
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Trubnik Tetiana

*PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of
Statistics, Information and Analytical Systems and Demography*

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0002-0467-8930

Іваненко Дар'я Віталіївна

*студентка
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Ivanenko Daria

*Student of the
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

**СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЗА
ГЛОБАЛЬНИМИ ІНДЕКСАМИ GSNI, GDI, GII
STATISTICAL EVALUATION OF GENDER EQUALITY ACCORDING
TO THE GLOBAL INDEXES GSNI, GDI, GII**

***Анотація.** Стаття присвячена статистичному вимірюванню гендерної рівності через систему міжнародних та глобальних рейтингів. Розкриваються поняття гендеру, призначення та специфіка побудови гендерних індексів. Визначена важливість гендерних, статистичних досліджень для оцінювання прогресу у знятті системних бар'єрів. Розроблені авторами напрями гендерного мейнстрімінгу включають*

ідентифікацію гендеру та гендерної доцільності, правове регулювання рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, розробку стратегій, політик та практик гендерної рівності, виробництво гендерної статистики відповідно до міжнародних методологій та стандартів, моніторинг досягнення гендерної рівності за офіційними даними, ЦСР та позиціями у глобальних гендерних рейтингах. Проаналізовані гендерні дисбаланси за допомогою індексів гендерних соціальних норм (GSNI), гендерного розвитку (GDI) та гендерної нерівності (GII). Наявність упереджених гендерних соціальних норм за політичною, освітньою, економічною та фізичною компонентами GSNI пояснюються історичними та культурними передумовами, а також є наслідком низької функціональності системи правосуддя та економічних труднощів, які поглиблюються в умовах соціальної нестабільності. Досягнення у сферах охорони здоров'я, освіти та рівня життя з гендерною поправкою для країн з дуже високим, високим, середнім та низьким рівнями розвитку через коливання індексу гендерного розвитку (GDI) свідчать про ефективність політик та програм спрямованих на гендерну рівність або є наслідком їх невдалої реалізації. Інформація про різні аспекти гендерної нерівності в Україні за індексом гендерної нерівності (GII) вказує на обмеженість доступу до сексуальної освіти та послуг репродуктивного здоров'я для підлітків, нерівномірне представництво жінок у політиці та низький рівень гендерної рівності у політичній сфері, загально високий рівень освітньої доступності та освіченості в країні незалежно від статі, присутність статевої дискримінації на ринку праці, значну материнську смертність у період вагітності, під час пологів та у післяпологовий період та демонструє рівень безпеки материнства та доступ до якісної медичної допомоги.

Зазначено, гендерну нерівність як поширене явище з диференційованим рівнем за різними сферами в країнах світу та Україні,

необхідність її подолання. Розкрита необхідність розвитку гендерної статистики як важливого інструмента для дослідження гендерних розривів та моніторингу ефективності політики у подоланні гендерних стереотипів.

Ключові слова: гендер, гендерна рівність, гендерний мейнстрімінг, індекс гендерних соціальних норм (GSNI), індекс гендерного розвитку (GDI), індекс гендерної нерівності (GII), гендерна статистика.

Summary. The article is devoted to statistical measurement of gender equality through the system of international and global ratings. The concept of gender, purpose and specifics of constructing gender indexes are revealed. The importance of gender, statistical studies for evaluating progress in removing systemic barriers is determined. The authors of the areas of gender mainstreaming developed include gender identification and gender feasibility, legal regulation of equal rights and opportunities for women and men, development of strategies, policy and practical gender equality, production of gender statistics in accordance with international methodologies and standards, monitoring of the achievement of gender equality according to official data, SDGs and positions in global gender rankings.

Analyzed gender imbalances using Gender Social Norms (GSNI), Gender Development (GDI) and Gender Inequality (GII) indices. The presence of biased gender social norms in the political, educational, economic and physical components of the GSNI are explained by historical and cultural preconditions, and are also a consequence of the low functionality of the justice system and economic difficulties that deepen in conditions of social instability. Achievements in health care, education, and living standards with gender adjustment for very high, high, medium, and low-income countries through changes in the Gender Development Index (GDI) testify to the effectiveness of policies and programs aimed at gender equality, or are the result of their unsuccessful implementation.

Information on various aspects of gender inequality in Ukraine according to the Gender Inequality Index (GII) indicates limited access to sexual education and reproductive health services for adolescents, uneven representation of women in politics and a low level of gender equality in the political sphere, a generally high level of educational accessibility and education in the country regardless of gender, the presence of gender discrimination in the labor market, significant maternal mortality during pregnancy, during childbirth and in the postpartum period and demonstrates the level of maternity safety and access to quality medical care.

Gender inequality is defined as a common phenomenon with a differentiated level in different areas in the countries of the world and in Ukraine, and the need to overcome it. The need for the development of gender statistics as an important tool for researching gender gaps and monitoring of policy effectiveness in overcoming gender stereotypes has been identified.

Key words: *gender, gender equality, gender mainstreaming, gender social norms index (GSNI), gender development index (GDI), gender inequality index (GII), gender statistics.*

Постановка проблеми. Гендерні дослідження виявляються ключовим інструментом для розуміння, аналізу та вирішення нерівностей між жінками та чоловіками, які стосуються різних аспектів життя, включаючи економіку. На теперішній час світ перебуває в стані глибоких змін, що пов'язано із сучасним сприйняттям гендерних ролей та ідентичностей.

В Україні гендерні дослідження розвиваються порівняно недавно, але протягом останніх років у цьому напрямку вдалося досягти значних досягнень. Зокрема, діє широкий спектр гендерних центрів і організацій, які проводять дослідження, розробляють освітні програми та просувають гендерну рівність.

Попри значний прогрес у досягненні гендерної рівності, надалі існують структурні, культурні та системні бар'єри, які перешкоджають повній інтеграції жінок у суспільство та вільному розвитку їх потенціалу, що і обумовлює актуальність теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні гендерна рівність регламентується відповідно до міжнародних зобов'язань держави у сфері захисту прав жінок та Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW) [1]. Становлення стандартів Європейського союзу щодо гендерних питань має історію впровадження українським суспільством та пов'язано з реалізацією Україною Угоди про асоціацію. Основні принципи політики ЄС із гендерної рівності потребують відповідного моніторингу процесів та розвитку гендерної статистики. В рамках проекту ООН Жінки «Гендерна рівність у центрі реформ, миру та безпеки» з питань європейської та євроатлантичної інтеграції передбачено надання технічної підтримки з розбудови спроможності Державної служби статистики України щодо можливостей збирання, обробки, аналізу та поширення гендерної статистики та даних із розбивкою за статтю [2]. Національні науковці активно залучаються до гендерного виміру. Аналізу поточної ситуації в Україні присвячено дослідження гендерної проблематики Центру Разумкова [3], в якому представлений кращий європейський досвід виконання міжнародних норм і стандартів. Основним методологічним засобом вимірювання існуючої нерівності в можливостях між чоловіками і жінками присвячені дослідження Наумової М.А. [4]. Огляду та аналізу національної інформаційної бази гендерної статистики присвячена монографія українських науковців Галусян Ю.М., Герасименко Г.В., Макарової О.В. [5]. Вітчизняні автори Татяненко М. А. та Акбаш К. С. висвітлюють статистичний аналіз показників реалізації прав жінок, індексу гендерної нерівності в Україні та адаптують використання останнього до регіонального рівня [6]. Краснікова К.В. та Скорик М.М.

розглядають тематичні портали гендерних даних для галузевих глобальних даних зокрема по Україні та наводять аналіз глобальних комплексних та галузевих гендерних індексів [7]. При підтримці Офісу Президенту та міжнародних організацій під час повномасштабного вторгнення проведене фундаментальне дослідження про вплив війни на людей, умови їхнього життя, здоров'я, доступ до освіти, засобів існування, продовольчої безпеки, соціального статусу, а також зокрема гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок [8]. Разом з тим, поза увагою дослідників залишаються статистичне оцінювання гендерних розривів за глобальними рейтингами для моніторингу ефективності політики у подоланні гендерних стереотипів.

Формулювання цілей статті. Відсутність рівних можливостей для жінок не лише обмежує їхні права, але й гальмує соціальний, економічний прогрес. Саме тому, з метою постановки цілей дослідження, вважаємо за доцільне сформулювати авторське бачення пріоритетів гендерного мейнстримінгу. Загалом, «гендерний мейнстримінг» (або «гендерна пріоритетизація») – це відповідна державна політика країни, яка полягає у рівності прав жінок та чоловіків у процесі прийняття різного роду рішень у різних сферах публічного адміністрування та на різних їх етапах діяльності. це визнана на глобальному рівні стратегія втілення політики гендерної рівності [9]. На нашу думку, глобальна стратегія втілення політики гендерної рівності повинна включати напрями реалізації представлені на рис. 1. Важливою складовою оцінювання ефективності реалізації гендерної політики є статистичне оцінювання гендерної нерівності за відповідними глобальними індексами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потрібно зазначити, гендер – це соціально-рольовий статус або становище, який визначає соціальні можливості людини в будь-яких сферах життєдіяльності: в освіті, професійній діяльності, доступі до влади, розподілі сімейних ролей та репродуктивній поведінці [10].

Гендерні ролі формуються як соціальні та поведінкові норми, що широко визнаються соціально прийнятними для осіб певної статі в межах окремих культур. Вони часто визначають відмінності в обов’язках і завданнях, що покладаються на жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, у межах та поза межами приватного життя домогосподарств [2].

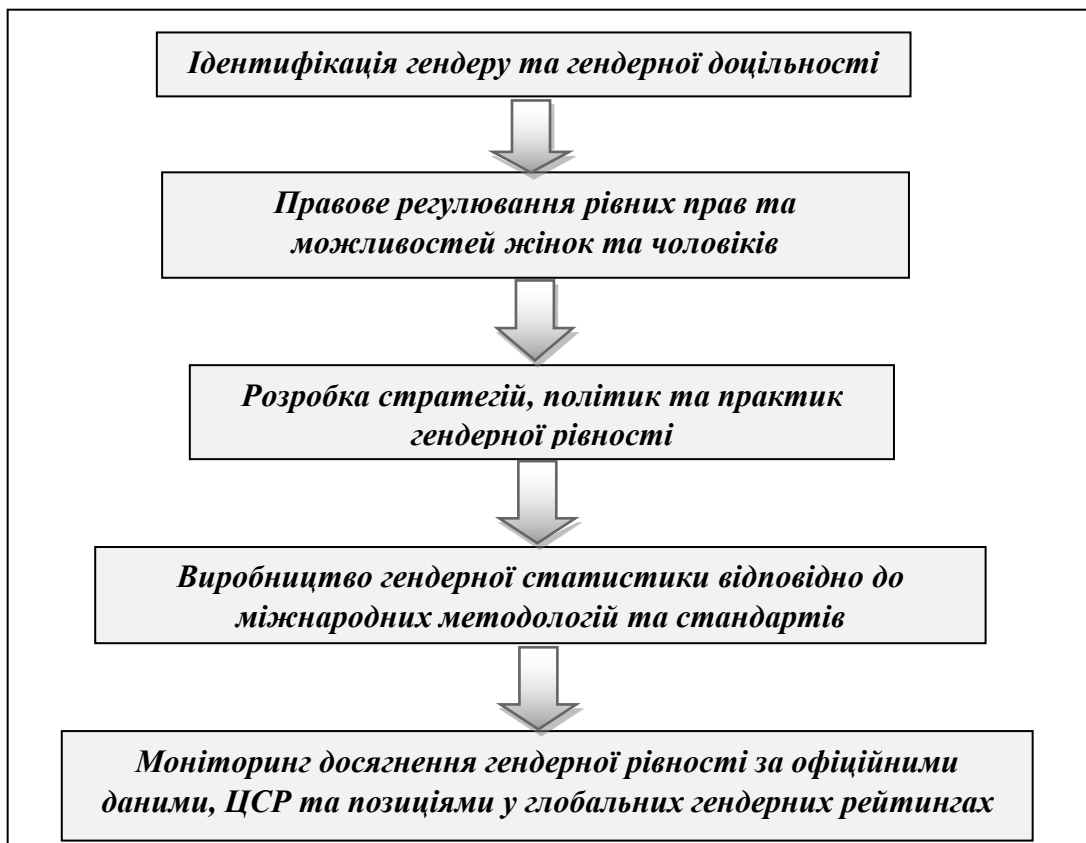

Рис. 1. Напрями гендерного мейнстримінгу

Джерело: власна розробка

Без подолання упереджених гендерних соціальних норм неможливо досягнути гендерної рівності та ЦСР [11]. З огляду на факти, зупинимося на аналізі індексу гендерних соціальних норм (Gender Social Norms Index, GSNI), який кількісно оцінює певне ставлення до ролі жінок за чотирима напрямками – політичною, освітньою, економічною та фізичною цілісністю. GSNI спирається на дані з 91 країни, охоплюючи декілька хвиль досліджень п’яту (2005-2009), шосту (2010-2014) та сьому (2017-2022) та останнім оновленням станом на 12.01.2023 [12].

За наведеним графіком по Україні (рис. 2) комплексна оцінка індексу GSNI дозволяє констатувати відсоток людей з упередженнями на рівні 84,21%. Утім, чоловіки демонструють вище значення показника порівняно з населенням в цілому. Звісно, це може свідчити про значну присутність упереджень серед населення, як результатом історичних та культурних передумов. Наприклад, ще з часів давньої цивілізації чоловіки традиційно мають більше влади та привілеїв, ніж жінки. Також можливий вплив індивідуального досвіду, зокрема факторів пов'язаних з їхніми особистими переживаннями, цінностями та переконаннями. Одночасно жінки також демонструють високий відсоток упереджень (80,91%), але порівняно нижчий, ніж у чоловіків. Знову ж таки, суспільні норми та очікування можуть відігравати певну роль у формуванні такого значення індексу.

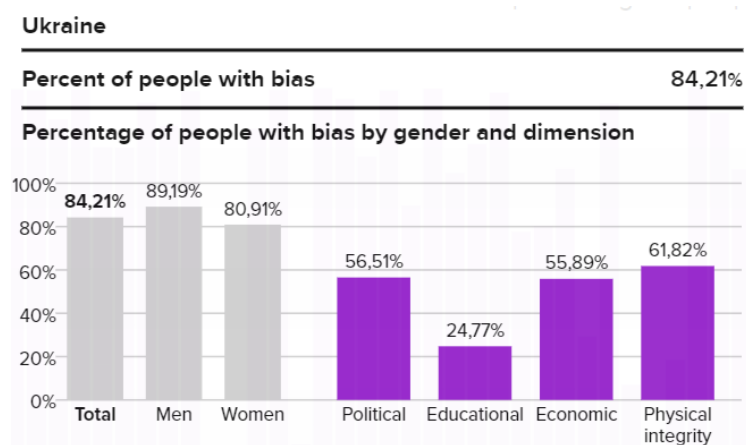

Рис. 2. Індекс гендерних соціальних норм (GSNI) України в період 2017-2022 рр.

Джерело: складено авторами за даними [12]

При аналізі показників за вимірами виявлено, політичні упередження складають помірно високий відсоток (56,51%). Це може свідчити про те, що упередження політичного характеру відображають більш різноманітний спектр думок у цій сфері. А також, дають підстави стверджувати – в Україні політичний процес залишається досить закритим і непрозорим. Оцінювання у сфері освіти (24,77%) свідчить про нижчу упередженість, припущенням може стати не об'єктивне та неправильного врахування критерії визначення

знань і навичок учнів/учениць у процесі оцінювання на основі статі. Хоча в цілому вказує на бар'єри при бажанні людей отримати якісну освіту незалежно від гендеру.

Також високі рівні упередженості в економічному напрямі (55,89%) та вимірі фізичної цілісності (61,81%) вказують на потенційні проблеми або конфлікти з точки зору забезпечення рівних можливостей та безпеки для певних груп населення. Наслідком низької функціональності системи правосуддя та економічних труднощів, які поглиблюються в умовах соціальної нестабільності, можуть стати ризики злочинності та насильства.

Отже, наведені дані підтверджують наявність упередженого ставлення в Україні до гендерних соціальних норм з помітними відмінностями залежно від статі та виміру.

Наступним індексом, який заслуговує на увагу, Індекс гендерного розвитку (Gender Development Index, GDI). Він є усередненим показником досягнень у сферах охорони здоров'я, освіти та рівня життя з гендерною поправкою. У Звіті про людський розвиток UNDP представлені країни з дуже з високим, високим, середнім та низьким рівнями розвитку. Різниця між «дуже високим» та «високим» рівнями GDI вказує на ступінь гендерної рівності та розвитку за ознакою гендеру в конкретних країнах [1]. Останній звіт на офіційному сайті датований 2021 р., оновлена версія за 2023/2024 рр. очікується 13 березня цього року.

Графіки представлені на рис. 3-6 дозволяють проаналізувати рівень гендерного розвитку за GDI з одночасним порівнянням з людським розвитком взагалі за HDI (Human Development Index) з ранжуванням по країнам.

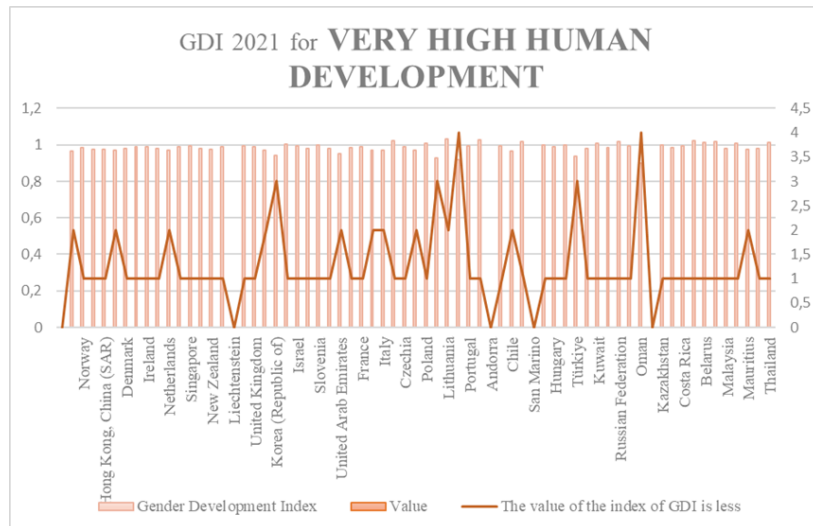

Рис. 3. Країни світу з дуже високим гендерним розвитком

Джерело: розроблено авторами за даними [13]

На рис. 3 представлені країни з дуже високим рівнем розвитку (значення GDI коливаються візуально від 0,9 до 1,03), що досягають значних результатів у розвитку за ознакою гендеру та ефективності заходів гендерної рівності, а саме Сінгапур, Фінляндія, Норвегія, Ісландія, Швеція, Люксембург (приблизно 0,972-0,998). Це може бути пояснено кількома ключовими факторами. В першу чергу, висока доступність освіти для жінок та їх активна участь у різних сферах праці сприяють рівномірному розподілу можливостей. Також, ефективна реалізація гендерної політики та законодавства створює умови для рівноправ'я статей у суспільстві.

Крім того, спираючись на перелік країн, згідно з високим індексом гендерного розвитку на рис. 3, вірогідно запроваджували ефективну реалізацію гендерної політики та законодавства, яка б формула умови рівності прав всіх членів суспільства незалежно від статі. Зручні умови для поєднання сімейного та професійного життя також відіграють свою роль у підтримці активної участі жінок у робочому процесі. По-перше, це дає можливість жінкам/чоловікам брати участь в сімейному житті та роботі подолати стереотипи про те, які «обов'язки та ролі» мають виконувати кожен з них. По-друге, стимулювання розвитку батьківства на основі

власних цінностей, де жінка/чоловік мали б гнучкий графік роботи, можливість тимчасової перериви завдяки декретним відпусткам та кожен з батьків залучався до виховання дітей. В таких країнах завдяки високому рівню громадянської свідомості та відкритості суспільства, вплив спрямовуватиметься на досягнення позитивних змін.

Хоча деякі країни, такі як Оман, Саудівська Аравія, Казахстан, Бахрейн мають невеликі показники порівняно з попередніми, це вказує на менший рівень розвитку за ознакою гендеру. Це може бути обумовлено обмеженими можливостями для жінок/чоловіків у сферах освіти, праці та участі в громадському житті, а також існуючими гендерними нерівностями у цих країнах. Встановлюючи правила, забезпечуючи правовий захист лише однієї статті та прагнення дотримання стандартів нерівності в різних сферах життя через історично-культурні чинники впливають на побудову рівного ставлення як на моральному рівні, так на рівні перед законом.

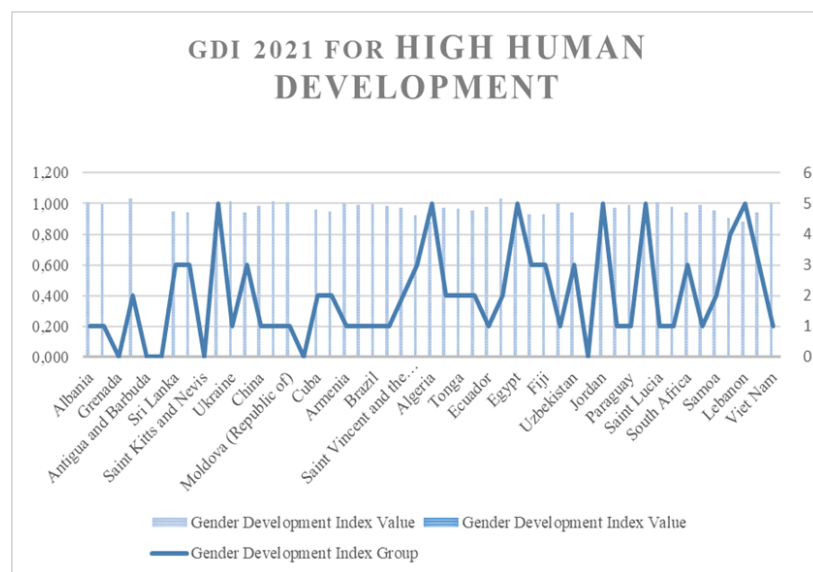

Рис. 4. Країни світу з високим гендерним розвитком

Джерело: розроблено авторами за даними [13]

Аналізуючи дані щодо країн з високим рівнем розвитку за рис. 4, можна помітити деякі спільні закономірності та тенденції, крім того аналогічно з минулим графіком на рис. 3. Зокрема, багато країн з високим

рівнем людського розвитку, характеризуються показниками, які свідчать про якісну освіту, високий стандарт життя та доступ до медичних послуг.

На перший погляд виділяється група країн, до якої входять, Албанія, Болгарія, Барбадос, Україна, Монголія, Суринам, Сент-Люсія та інші, де рівень гендерний розвиток вважається високим. Ці країни, ймовірно, володіють сильною економікою та великою кількістю ресурсів, що сприяє покращенню якості життя громадян. Деякі країни, такі як Гренада, Антигуа і Барбуда, Сейшельські острови та Сент-Кітс і Невіс, не мають зазначених конкретних показників, що може свідчити про обмежений доступ статистичної інформації або деякі похибки деталей у зборі даних, що могли б відобразитись на некоректність даних, та його ненадійності в цілому. Також можна відзначити, деякі країни зазнають впливу геополітичних факторів (Іран, Алжир, Єгипет, Йорданія) та мають найменші показники серед усіх країн в категорії «Високий індекс гендерного розвитку», але знаходяться в ізольованій позиції у гендерній сфері, побудованої на власній ідеології та релігійних переконаннях.

На рис. 5 можна помітити, що присутні кілька країн з найвищим середнім гендерним розвитком: Філіппіни (0,990) – найбільший індекс середнього гендерного розвитку серед представлених країн; Ботсвана (0,981) – високий рівень, що може бути наслідком добре функціонуючої системи рівності; Беліз (0,975) та Кабо Верде (0,981) – високий індекс в групі, що може бути наслідком політик та програм спрямованих на гендерну рівність.

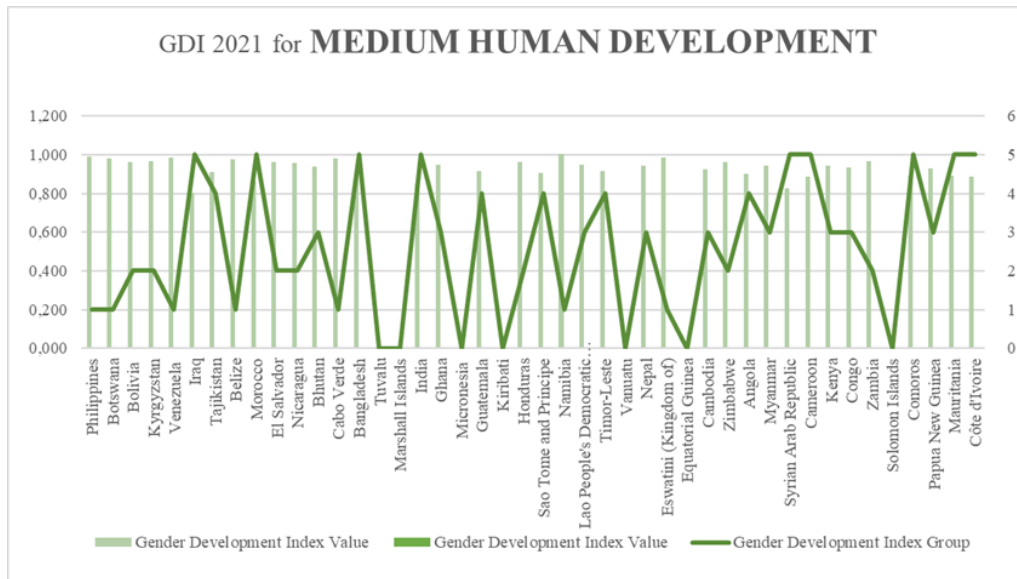

Рис. 5. Країни світу з середнім гендерним розвитком

Джерело: розроблено авторами за даними [13]

З іншого боку, деякі країни мають найменший середній індекс гендерного розвитку, що може бути пов'язане із складною ситуацією. А саме Ірак (0,800), Сирійська Арабська Республіка (0,820) – найнижчі індекси серед представлених країн, як наслідок конфліктів, військових подій та обмеженого доступу до освіти та здоров'я для обох статей. Марокко (0,861), Індія (0,849), Бангладеш (0,898) – значення між середніми та низькими (як для середнього гендерного індексу) що може вказувати на наявність певних викликів у гендерній рівності.

Узагальнюючи, на підставі актуальних даних можна констатувати, що країни з вищими показниками гендерного розвитку можуть мати дієві політики та програми спрямовані на забезпечення рівності статей, в той час як ті, які мають менші значення (на рівні середнього), потребують додаткових заходів та реформ. Важливо також враховувати конкретні контекстуальні фактори, такі як соціально-культурні, економічні та політичні умови, які можуть впливати на гендерний розвиток у кожній країні.

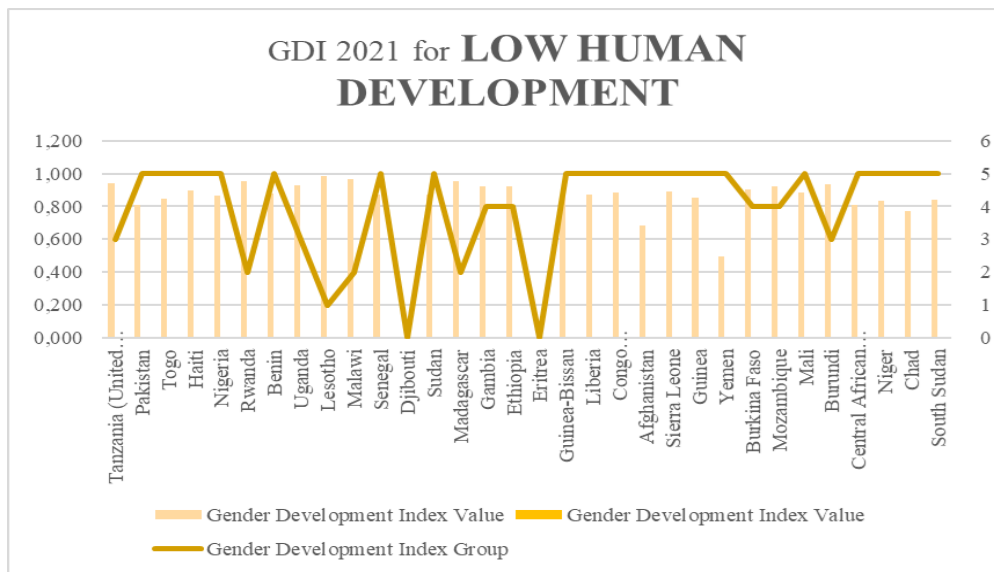

Рис. 6. Країни світу з низьким гендерним розвитком

Джерело: розроблено авторами за даними [13]

Аналізуючи дані для країн з низьким рівнем розвитку на рис. 6, виявлено значні коливання та низькі значення індексів, що свідчать про недостатність гендерного розвитку. Зазначені країни, такі як Афганістан (0,600), Ємен (0,490) та інші, демонструють особливо низькі показники, що може бути пов'язано з соціально-економічними труднощами, конфліктами та культурними та історичними факторами. Коливання в індексах освіти та відсутність даних для окремих країн також вказують на нерівномірний доступ до освіти та важливих ресурсів. Загальною тенденцією є недостатній гендерний розвиток у відповідних регіонах, що вимагає уваги та подальших досліджень для визначення причин та розробки ефективних стратегій поліпшення.

Індекс гендерної нерівності (ГІІ) є ключовим інструментом для оцінювання досягнень ЦСР 5, що пов'язані з втіленням ідеї утвердження принципів справедливості, рівності та участі всіх членів суспільства. Індекс гендерної нерівності включає три виміри: репродуктивне здоров'я, розширення прав та можливостей, ринок праці [14].

Характеристика складових Індекс гендерної нерівності України

Gender Inequality Index	Value	0,200	
	Rank	49	
Adolescent birth rate	(births per 1,000 women ages 15–19)	15,6	
Share of seats in parliament	(% held by women)	20,8	
Population with at least some secondary education	(% ages 25 and older)	Female	96,2
		Male	95,8
Labour force participation rate	(% ages 15 and older)	Female	48,1
		Male	63,6
Maternal mortality ratio	(deaths per 100,000 live births) 2017	19	

Джерело: складено автором за даними [14]

За даними табл. 1, ГІІ в Україні становить 0,200, що свідчить про відносно високий рівень гендерної нерівності у країні, з 49 місцем у загальному рейтингу (чим менше значення індексу, тим менше гендерна нерівність). Отже, Україна характеризується високим рівнем гендерної рівності, що підтверджує аналіз складових ГІІ.

Інформація про різні аспекти гендерної нерівності в Україні дозволяє зробити наступні висновки:

- Adolescent birth rate/Народжуваність серед підлітків становить близько 16 випадків на 1000 жінок у віці від 15 до 19 років та характеризує розповсюдженість цього явища серед підлітків та може бути наслідком обмеженого доступу до сексуальної освіти та послуг репродуктивного здоров'я;

- Share of seats in parliament/Частка місць у парламенті зайнятих жінками становить 20,8% та вказує на нерівномірне представництво жінок у політиці та низький рівень гендерної рівності у політичній сфері. Передусім це пояснюється, як внутрішніми бар'єрами в політичних партіях, так і недостатністю політичного розуміння культури в гендерному аспекті.

Зокрема фактори, що лише ускладнюють брати участь в політичних партіях, які визначають кандидатів на виборчих посадах, також можуть впливати на нерівномірне представництво жінок, оскільки можуть існувати недостатні механізми підтримки жіночих кандидатів, мереж підтримки між жінками, або відсутність формальних та неформальних структур, організацій, які сприяють співпраці, обміну досвідом, наставництву та підтримці жінок в політиці. З усього можна дійти висновку: наявність жіночих мереж є важливою для жінок, оскільки вони сприятиме обміну досвідом, наданню підтримки у складних ситуаціях, створенню наставницьких відносин, просуванню в кар'єрі та забезпеченні взаємопідтримки для досягнення спільних цілей. З приводу недостатнього політичного розуміння культури в суспільстві треба зазначити, в основному знання у цьому напрямі базуються на стереотипному мисленні щодо політики та політичних процесів та як наслідок створюють недостатню освіченість громадян, відсутність адекватних політичних дискусій з акцентом на гендерних питаннях;

- Population with at least some secondary education/Частка населення віком 25 років і старше, які мають мінімум середню освіту) становить 96,2% серед жінок та 95,8% серед чоловіків, що свідчить про загально високий рівень освітньої доступності та освіченості в Україні, а також про незначну різницю між статями;

- Labour force participation rate/Участь жінок у робочій силі становить 48,1%, тоді як участь чоловіків – 63,6%. Це вказує на нерівномірний розподіл зайнятості між статями та присутність статевої дискримінації на ринку праці. Як і раніше зазначалось в дослідженні, пояснення в наступному: за статевою ознакою жінкам складніше знайти роботу або їм дають менші можливості на робочому місці. Наприклад, можуть бути нерівні умови праці або нерівна заробітна плата. Іншою причиною можуть бути соціальні очікування;

- Maternal mortality ratio/Коефіцієнт материнської смертності складає 19 смертей на 100 000 народжених, що є одним з самих високих рівнів по Європі. Цей показник вказує на рівень безпеки материнства та доступ до якісної медичної допомоги для жінок під час вагітності та пологів. Тобто, коефіцієнт материнської смертності виступає як індикатор, який відображає не лише стан охорони материнства, але й гендерну рівність в забезпеченні прав жінок на безпечний та здоровий репродуктивний процес.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Наявність гендерної нерівності в світі та Україні є поширеним явищем з диференційованим рівнем за різними сферами. Результати аналізу можуть бути використані як основа для прийняття політичних рішень та розробки програм і ініціатив, спрямованих на покращення гендерної рівності в країні.

З огляду на зазначене, подальшого розвитку потребує гендерна статистика як ключовий інструмент для аналізу гендерних розривів на основі встановлених показників, що стосуються життя чоловіків та жінок. Виробництво зазначеної статистики відображає зміни у відносинах між статями з плином часу та у їхньому статусі в різних сферах. І нарешті, гендерна статистика важлива для моніторингу та оцінки ефективності політики, програм і проєктів у сфері гендерної рівності. Як напрям подальших досліджень зазначимо гармонізацію національних показників гендерної рівності з міжнародними стандартами.

Література

1. The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and its Optional Protocol. Handbook for Parliamentarians No. 36. *Inter-Parliamentary Union; United Nations*. 2023. URL: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/OHCHR-IPU-CEDAW-Handbook-revised-edition.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).

2. Гендерно чутливі дані: збирання, аналіз, моніторинг і поширення в Україні: Посібник для розробників статистики. ГО «Український центр соціальних реформ»: вебсайт. Київ, 2021. URL: https://ucsr.kiev.ua/publications/gender%20statistics%20toolkit_ukr.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
3. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України. Центр Разумкова. 2016. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Gender_rivn.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
4. Наумова М. А. Світовий досвід оцінювання гендерної нерівності. *Економіка і організація управління*. 2017. № 1 (25). С. 123–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2017_1_15 (дата звернення: 02.02.2024).
5. Галустьян Ю. М., Герасименко Г. В., Макарова О. В. Гендерна статистика України: сучасний стан, проблеми, напрями удосконалення. Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. 192 с. URL: https://gender.org.ua/images/lib/gender_statistics_2011.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
6. Татьяненко М. А., Акбаш К. С. Регіональний аналіз індексу гендерної нерівності. *Наукові записки молодих учених*. 2018. Вип. 1. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1446/pdf> (дата звернення: 02.02.2024).
7. Краснікова К. В., Скорик М. М. Україна в міжнародних системах вимірювання гендерної нерівності. *Статистика України*. 2021. № 2. С. 87–100. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/337/313> (дата звернення: 02.02.2024).
8. Оцінка впливу війни на людей. *United Nations Development Programme: вебсайт*. 2023. URL: www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf (дата звернення: 02.02.2024).

9. Стрельченко О.Г., Бухтіярова І.Г., Бухтіяров О.А. Гендерний мейнстримінг під час реалізації публічно-правових повноважень на шляху євроінтеграційних процесів: адміністративно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 5. С. 153-158. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2022/23.pdf (дата звернення: 02.02.2024).
10. Гендерно-орієнтоване бюджетування: як і навіщо враховувати потреби в різних груп населення в стратегіях, проєктах, програмах, бюджетах. *Смідинська ТГ: вебсайт*. 2017. URL: <https://smidynotg.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/519d73f6e1b5c5f4c62ccf033c7ccd1f.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).
11. Цілі сталого розвитку. *Держстат України: вебсайт*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2020/ukr/st_rozv/menu.htm (дата звернення: 02.02.2024).
12. GENDER SOCIAL NORMS INDEX (GSNI). *United Nations Development Programme: вебсайт*. 2023. URL: <https://hdr.undp.org/content/2023-gender-social-norms-index-gsni#/indicies/GSNI> (дата звернення: 06.02.2024).
13. GENDER DEVELOPMENT INDEX (GDI). *United Nations Development Programme: вебсайт*. URL: <https://hdr.undp.org/gender-development-index#/indicies/GDI> (дата звернення: 06.02.2024).
14. GENDER INEQUALITY INDEX (GII). *United Nations Development Programme: вебсайт*. URL: <https://hdr.undp.org/data-center/thematic-composite-indices/gender-inequality-index#/indicies/GII> (дата звернення: 06.02.2024).

References

1. The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and its Optional Protocol. Handbook for Parliamentarians No. 36. *Inter-Parliamentary Union; United Nations*. 2023. URL:

- <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/OHCHR-IPU-CEDAW-Handbook-revised-edition.pdf>.
2. Genderno chutlyvi dani: zbyrannia, analiz, monitorynh i poshyrennia v Ukraini: Posibnyk dlia rozrobnykiv statystyky. HO «Ukrainskyi tsentr sotsialnykh reform»: vebsait. Kyiv, 2021. URL: https://ucsr.kiev.ua/publications/gender%20statistics%20toolkit_ukr.pdf [in Ukrainian].
 3. Henderna rivnist i rozvytok: pohliad u konteksti yevropeiskoi stratehii Ukrainy. *Tsentr Razumkova*. 2016. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Gender_rivn.pdf [in Ukrainian].
 4. Naumova M. A. Svitovi dosvid otsiniuvannia hendernoi nerivnosti. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. 2017. № 1 (25). S. 123–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2017_1_15 [in Ukrainian].
 5. Halustian Yu. M., Herasymenko H. V., Makarova O. V. Henderna statystyka Ukrainy: suchasnyi stan, problemy, napriamy udoskonalennia. Zaporizhzhia: Drukarskyi svit, 2011. 192 s. URL: https://gender.org.ua/images/lib/gender_statistics_2011.pdf [in Ukrainian].
 6. Tatianenko M. A., Akbash K. S. Rehionalnyi analiz indeksu hendernoi nerivnosti. *Naukovi zapysky molodykh uchenykh*. 2018. Vyp. 1. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1446/pdf> [in Ukrainian].
 7. Krasnikova K. V., Skoryk M. M. Ukraina v mizhnarodnykh systemakh vymiriuvannia hendernoi nerivnosti. *Statystyka Ukrainy*. 2021. № 2. S. 87–100. URL: <https://su-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/337/313> [in Ukrainian].
 8. Otsinka vplyvu viiny na liudei. *United Nations Development Programme: vebsait*. 2023. URL: www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-09/undp-ua-hia-ukr-2.pdf [in Ukrainian].

9. Strelchenko O.H., Bukhtiarova I.H., Bukhtiarov O.A. Hendernyi meinstryminh pid chas realizatsii publichno-pravovykh povnovazhen na shliakhu yevrointehratsiinykh protsesiv: administratyvno-pravovyi aspekt. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*. 2022. № 5. S. 153-158. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2022/23.pdf [in Ukrainian].
10. Henderno-oriientovane biudzhetuвання: yak i navishcho vrakhovuvaty potreby v riznykh hrup naselennia v stratehiiakh, proiektakh, prohramakh, biudzhetakh. *Smidynska TH: vebsait*. 2017. URL: <https://smidynotg.gov.ua/wp-content/uploads/2020/03/519d73f6e1b5c5f4c62ccf033c7ccd1f.pdf> [in Ukrainian].
11. Tsili staloho rozvytku. *Derzhstat Ukrainy: vebsait*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2020/ukr/st_rozv/menu.htm [in Ukrainian].
12. GENDER SOCIAL NORMS INDEX (GSNI). *United Nations Development Programme: vebsait*. 2023. URL: <https://hdr.undp.org/content/2023-gender-social-norms-index-gsni#/indicies/GSNI>.
13. GENDER DEVELOPMENT INDEX (GDI). *United Nations Development Programme: vebsait*. URL: <https://hdr.undp.org/gender-development-index#/indicies/GDI>.
14. GENDER INEQUALITY INDEX (GII). *United Nations Development Programme: vebsait*. URL: <https://hdr.undp.org/data-center/thematic-composite-indices/gender-inequality-index#/indicies/GII>.